

LIBER VIGESIMUS SECUNDUS.

ARGUMENTUM.

Trojanis reliquis intra urbem conclusis, solus Hector Achillem prestatolatus, primum quidem ter urbem circumit fugiens, tandem Minerva sub Deiphobi specie ipsum adhortante, Achillem invadit, ab eoque interficitur. Illum de bigis ligatum Achilles per campum raptat versus portum. His visis, qui in urbe claudebantur, Hectorem deflent, Priamus presertim, Hecuba mater, & conjux Andromache.

Innuleique velut, postquam loca tuta tenebant,
Pulvereque, & calido sudore madentia curant
Corpora, tum dapibus recreant, dulcique Lyao.
Adproperant Danai ad muros, & scuta re-
clinant.

5 Hector namque virum tarda ceu compede vinctum
Eumenidesque tenent, & inevitabile fatum)
Restitit ante urbem, Scæque ad limina portæ.
Pelidem instantem adfatur tum notus Apollo:
Quid me immortalem mortali è semine natus
10 Insequeris cursu? nec dum tibi gressus, & ora
Nota Dei? furis infandum, neque Troja quicquam
Agmina jam muris curas conclusa sub altis,
Dum diversus abis, sed non mortalia cernis,
Terrigenumve ullis obnoxia corpora telis
15 Infrendens contra fatur sic Phtius Achilles:
Arcitenens, mihi cunctorum infensissime Divum,
Obtinuisti ergo deceptum avertere muro.
Quam multi Priami ante urbem Phryges ore cruento
Arva momordissent! decus hoc mihi, Phœbe, tulisti.

- 20 Nec licet ærata fallentem ulciscier hasta.
Si possem; at superis fas nulli obsistere Divis.
Hæc fatus volat in muros, certamine qualis
Victor equus celeres raptat per gramina currus.
Illum autem procul armorum fulgore micantem
25 Agnovit Priamus, nam quantum nocte serena
Autumnale micat sidus, torvumque rubescit
Æthereas inter flamas, & Oriona propter
Vertitur, inde canem vulgo dixere priores,
Splendidiusque nitet signum mortalibus ægris
30 Exitiale ferens, Zephyrisque urentibus æstus,
Pectora sic circum splendebat arma ruenti.
Ingemuitque senex, incanaque tempora utraque
Pulsabatque manu, dilectumque Hectora multis
Orabat precibus fundens has pectore voces:
35 Ne mihi, gnate, viro solus te opponere tenta,
Viribus ille etenim præstat: sternere profecto.
Immitis, Diis ille utinam non gravior esset
Quam mihi, jam dudum canibus data præda jaceret,
Atque avibus, magno hunc animum mœrore levarem.
40 Quam miserum orbavit numerosa prole parentem!
Hos procul ab patriis captivos vendidit oris,
Hos ferro domuit. Nunc te Polydore, reversos
Trojogenas inter quærebam, teque, Lycaon,
Quos mihi Laothoe peperit pulcherrima gnatos.
45 Atque olli (modo apud naveis sit vita superstes)
Ære gravi, atque auro redimentur, plurima gnatae
Quæ dederat quondam senior fama inclytus Altes.
Quod si jam Stygis hos tenet irremeabilis unda,
Me miserum, matremque ægram dolor ille manebit
50 Æquius at Teucri tulerint, te Pergama donec
Incolumem teneant: muros, mihi chare, sub altos
Regredere, o decus, & miseræ spes unica Trojæ,
Hectorea nec cæde ferox exultet Achilles.
Patris ad hæc miseri, nec adhuc rationis egentis,
55 Gnate, tui miserere, gravi tardante senecta

I L I A D I S

Jupiter insontem, quem funere perdet acerbo;
 Gnatorum postquam fata ipse miserrima vidi,
 Raptatas per humum gnatas, versosque hymenæos,
 Et terræ allisos infanda cæde puellos,
60 Pertractas que nurus truculento ab milite Achillis.
 Forte etiam & Priamum portarum ad limina quandam
 Raptabuntque canes, lambentque avido ore cruem.
 Hac anima postquam gladio, volucrive sagitta
 Myrmidonum quisquam tremulos subduxerit artus,
65 Vestibulo, mensæque canes assistere herili
 Jam pridem soliti, atque viam comitarier omnem.
 Et juveni cecidisse quidem acri Marte decorum est,
 Pectora transfosum ferro, nec turpe jacenti
 Quidquid victori furor, & mala suaserit ira;
70 At *caput* incanum miseri sensis, albaque menta,
 Atque pudenda canes si turpent ore cruento,
 Tristius, heu! nihil acciderit mortalibus ægris.
 Hæc senior, canosque manu de vertice crineis
 Projicit avulso, nec gnati flectere mentem
75 Usque valet. Parte *ex* alia de turribus altis
 Stat lacrimans genitrix, nudato & pectore mammam
 Ostendens gnato, hæc, inquit reverere, meique
 Chare, precor, miserere, premens si dulcia labris
 Ubera, vagitusque olim, luctumque levabas.
80 Hæc memora, ingressusque urbem, de mœnibus arce
 Pelidem infestum, nec solus prælia tenta.
 Occisum nec enim tecti in penetralibus altis
 Te *lecto* impositum genitrix, nec regia conjux
 Fleverit, atque canes inhumati vulnera lambent
85 Argivum ad puppes. Lacrimis sic illa profusis.
 Sed manet immotus precibusque, & fletibus Hector.
 Stat *conferre* manum, ac dubio se credere Marti.
 Ac *velut* in lustris pastus mala gramina serpens
 Torva tuens furit, & sinuosa volumina torquet
90 Arduus, ac sese impavidum venientibus offert,
 Sic turrem ad celsam clypeo subnixus aheno;

L I B E R XXII.

Infrendensque heros secum hæc sub pectore versat:
 Ingrediarne urbem? At vereor convicia Teucrum,
 Polydama, ignavum in primis me jure vocares.
95 Agmina Trojenum tutam qui cogere in arem
 Suadebas, Patrocli quum luctu excitus Achilles
 Arma retractavit, renui, parere fuisse
 Utilius longe: amissis nunc denique turmis
 Probra mihi metuenda Phrygum, matrumque dolentum.
100 Deteriorque aliquis, turmas canet, atque paternam
 Viribus ille suis fretus rem perdidit Hector.
 Sic quondam; mihi sed satius vel sternere Achillem,
 Vel charam ob patriam lætho cecidisse decoro.
 Quod si depositis clypeoque umbone corusco,
105 Cristata & galea, ad murumque hostile relinquens
 Obvius ire velim, & sævo me credere Achilli
 Pollicitus pulchramque Helenam, & quas improbus ille
 Vexit opes cumque auratis in pupibus olim,
 Unde mali ingentis, tantique exordia belli:
110 Atridæ & gemino, Danaisque subinde daturum
 Quot reliquias Priamique ædes, urbsque inclyta condit,
 Juratamque fidem ab Teucris exegero, ut omni
 Fraude procul Danais tradantur partibus æquis.
 Quo tamen hæc? Supplex oratumne Hector Achillem
115 Iverit? Haudquaquam; sed enim da posse, precantem
 Ille vereretur, pactisque accederet ullis?
 Scilicet imbellem tanquam, molleisque puellam
 Protinus, insiliens ferro obtruncaret inermem.
 Non licet ab queru, nec celsæ ab culmine rupis
120 Pelidem adfari, juvenis velut, atque puella.
 Colloquia hæc juvenesque decent, molleisque puellas;
 Arma viris tractanda: videndum Jupiter utri

V. 104. *Quod si depositis.* Cogitationum undique subeuntium
 tumultu confusa, & imperfecta, oratio, turbati animi signum. Si-
 milis deliberatio illa Turni apud Virgilium in 12. Quod ibi Dra-
 ges, hic Polydamas.

Faverit, & quibus hanc laudem concesserit armis.
Talia volventi prope constitit asper Achilles
325 Par Marti galeam, & surgenteis vertice cristas.
 Pelias atque humero in dextro concussa tremebat
Fraxinus, horrendumque micabant arma ruent
Ardentis flammæ, aut Phœbæi luminis instar.
Ut videt, ut totus gelidis tremit artibus Hector,
330 Nec jam stare timor patitur, fugit ocyor Euro
Arva secans turrique alta, portisque relicts.
 Pelidesque metu trepidantem fervidus urget.
Accipiter qualis, quo non violentior ullus
Alituum, sequitur pavidam de rupe columbam.
335 Illa vias obliqua secat, premit ille volantem
Proximus, & clangens jamque huc rapido impete fertur,
 Jamque illuc magno prædæ succensus amore.
Sic volat Æacles, volat ante exterritus Hector,
Trojanos circum muros, speculamque prætaltam,
340 Qua via trita magis patulam juxta caprificum.
 Sunt fontes gemini, exiguis ubi nascitur undis
Cœruleus Xanthus: furit hic ceu fervidus æstu,
 Exundatque latex, superas it fumus ad auras;
 Ille fluit gelidæque nivis, vel grandinis instar
345 Frigidus æstate in media, quum Sirius ardet,
 Atque hinc, atque illinc nitido stant marmore labra
Lataque, pulchra, Phrygum tenui subtegmine vestes.
Qua matres solitæ, mollesque lavare puellæ
 Dum pax alma fuit, classisque Argiva priusquam
350 Sigænum in litus, Phrygiasque appelleret oras.
 Hac alter fugit, insequitur ferventior alter.
Ille quidem fortis; sed retro fortior instat
 Nam neque de pingui certatur corpore tauri,
 Aut de pelle bovis magni, quæ præmia victor

V. 153. *Nam neque.* Quod hinc Virgilius in 12.

” Nec enim levia, aut ludrica petuntur

” Præmia; sed Turni de vita, & sanguine certant.

155 Ferre olim solitus; sed de vita Hectoris ipsæ
 Res erat, atque anima, ac veluti jam vincere cursu
Cornipedes soliti vitatam turbine multo
 Circumagunt sese ad metam, pretiumque repostum,
 Defuncti stat Regis honos, tripodesve corusci,
160 Artibus aut præstans, roseo vel fœmina vultu,
 Sic olli rapido Priami ter mœnia cursu
 Circumeunt. Divi ab summo speculantur Olympo,
 Quos inter genitor Saturnius ore profatur:
 Eheu, rem iudignam! totis agitarier agris
165 Præstantem pietate virum, clarum Hectora bello
 Qui mihi præruptæ sacris in vallibus Idæ
 Tot femora uncta boum, summaque adolevit in arce.
 Nunc pedibus, vultuque minax fugat acer Achilles.
170 Verum agite, o Di, consulite an poscentibus ipsum
 Eripiam fatis, vel jam velocis Achillei
 Succubuisse sinam telis. Sic Jupiter infit,
 Sic Patrem adloquitur contra Tritonia virgo:
 Summe Deum, rectorque hominum, te hæc talia fari?
 Mortaleisne artus, ac debita corpora fatis
175 Vin' lætho eripere? ut lubitum: non grata profecto
 Cœlicolis fuerit pietas tua. Talia Pallas;
 Hæc illi Divum fatur pater ore sereno:
 Exue, Diva, metum, soboles mea, non tibi quicquam
 Abnuero; sortemque suam, sua fata sequatur
180 Priamides, propria, atque instantibus utere Parcis.
 Hæc fatur, satis & cupidam dicto impulit, alto
 Confestim volat aerij de vertice Olympi,
 Fervidus interea trepidantem urgebat Achilles,
 Hinnuleumque velut pavidum cerva alite natum
185 Insequitur canis, & latratu vividus instat

V. 184. *Hinnuleumque.* Hanc comparationem adhibuit, & multo
 pulchriorem reddit Virgilius in 12. de Ænea Turnum sequente.

Convalleisque cavas , quercetaque devia lustrans ;
 Nec latet arbustis quanquam contectus ab altis
 Ille pavens , totoque legit vestigia campo .
 Sic miser haud latet instantem Tros Hector Achillem .
 At quoties turreis cursu , portasque petebat
 Dardanias sociorum optans defendier armis ,
 Pelides toties muro avertebat ab alto
 Prævertens , giroque urbem interiore tenebat .
 Ac velut in somnis fugientem prendere dextra
 Velle videmur , & in mediis conatibus ægri
 Deficimus , nec nos capere ; aut potis ille sequentis
 Effugisse manum , sic Hectora Phtius Achilles
 Incassum premit , incassum fugit ille sequentem .
 Qui tamen auxilio nisi fretus Apollinis Hector
 Vitasset læthum infandum ? Deus adstitit olli
 Extremum , & magno perfudit robore membra .
 Pelides sed enim renuens capite , ulla vetabat
 Mittere tela virum contra , deberier uni
 Nam sibi , nec volet hanc cuiquam concedere palnam .
 Ut quater ad fontes ventum , & cunabula Xanthi
 Jupiter auratas æquato examine lanceis
 Sustinet , & fata imponit diversa duorum .
 Quem damnet labor Æacidem , Priamone creatum ?
 Hectoris illa tamen tenebrosum vergit in Orcum
 Pondera pressa suo , mæstusque recessit Apollo .
 Lætaque Pelidem adloquitur sic cœsia Pallas :
 Tandem , gnate Dea , ad puppeis referemus Achivas
 Immortale decus , cadet (ultra fidere plantis

V. 194. *Ac velut in somnis*. Hanc quoque similitudinem ab Homero mutuatus est Virgilii lib. eodem.

V. 202. *Ulla vetabat*. At contra Æneas in 12. ensem Turno reddi

veterat . „ Indignor quandoque bonum dormire Maronea „

V. 206. *Jupiter*. Versus Virgiliani hinc decepti in 12 , ubi Turni ,

atque Aeneas fata Jupiter lanceibus imponit .

Namque viro jam fata vetant) cadet efferus Hector ,
 215 Ipse licet patris ad genua advolvatur Apollo
 Multa rogans . Sta , & respira , tecum ipsa furenti
 Suadebo conferre manum , ac se opponere contra .
 Paruit Æacides gaudens , & substitit hastæ
 Fraxineæ innixus , compellatque Hectora Pallas ,
 220 Oraque Deiphobi referens , vocisque sonorem :
 Heu ! nimium , frater jam te fessum urget Achilles
 Iliacos circum muros , age , pectora contra
 Vertamus , ferroque virum excipiamus acuto .
 Hector ad hæc : Te equidem cunctis præ fratribus olim
 225 Dilexi Priamoque satis , Hecubaque parente ;
 Gratiор at mihi nunc fueris , quem propter aperto
 In pugnas audes iterum te credere campo .
 Nam reliquos claudunt jam propugnacula Teucros .
 Olli Deiphobus : Queis non Priamique parentis ,
 230 Atque Hecubæ lacrimis , charorumque inde profectus
 Restiti ; at angebar nimium , nimiumque dolebam .
 Nunc age pugnandum est animis præsentibus , ullis
 Nec parcendum armis , has donec victor Achilles
 Exuvias ferat ad naveis , ferrove dometur .
 235 Tantum effata præit celeri Dea callida cursu .
 Ut prope constiterant , fatur sic Dardanus Hector ,
 Ecce adsum , nec enim , ut primum , ter mœnia circum
 Cursabo fugiens , sternam , sternarve profecto .
 Custodes , age , jam primum , testesque vocemus
 240 Pactorum Superos . Quis enim contemnere Divos
 Audeat ? Annuerit mihi si victoria Martem ,
 Non ego te ultra fata furens immaniter unquam
 Turpabo ; exanimum Danais sed corpus , ademptis
 Reddam armis : eadem victor tu fœdera serves .
 Sic Hector , torvum infrrenders sic dius Achilles .
 245 Quid pacta incassum memoras ? ut nulla leoni ,
 Paxque homini , nulla est concordia mitibus agnis ,
 Atque lupis , sic nulla tibi sunt fœdera nobis ,
 Alteruter donec satiarit sanguine Martem .

- 250 Nunc nervos contendere omneis , & contrahe quidquid
 Sive animis , sive arte vales : fuga nulla , Minerva
 Hac te hasta domat , hic moriens dabis , improbe , pœnas ,
 Tot me absente olim cœsorum ad litora Graium .
 Dixerat , & totis intorquet viribus hastam .
- 255 Providus hanc tamen intuitus subsederat Hector .
 Illa volat super , ac telluri infixa tremiscit ,
 Avulsamque duci clam reddidit Hectore Pallas .
 Hic Priamo satus : Errasti , fortissime Achiyum ,
 Et mea nota quidem velut ab Jove fata canebas
- 260 Subdole , mendaci hac lingua , si forte minantem
 Territus effugerem ; sed non terga Hectoris unquam
 Cuspide transfiges ; sed pectora , si tibi quisquam
 Cœlicolum favet : hunc vita nunc cuspidis ictum .
 Exciperes utinam totum intra viscera ferrum ,
- 265 Maxima pernicies murorum , urbisque paternæ ,
 Quam leviora forent miseris certamina Teucris !
 Hæc ait , & contorta manu simul evolat hasta ,
 Et medium venit in clypeum , sonat aureus umbo
 Percussus sonitu jngenti , telumque repellit .
- 270 Obstupuit , doluitque Hector sine vulnere frustra
 Ferrum ivisse manu , dejectaque lumina volvens
 Substitit , ulla viro nec enim jam suppetit hasta
 Deiphobumque alta compellat voce , coruscum
 Telum aliud poscens : misero at procul ille sedebat
- 275 Murum intra , sensitque heros , tum talia secum ;
 Ad mortem vocor , heu ! fatis , ratus affore fratrem
 Pugnanti ; sed enim fratri sub imagine Pallas
 Decepit miserum , muro sedet ille repostus .
 Effugium mihi jam nullum , sors ultima restat ,
- 280 Sic placitum , Thymbræ , tibi , summoque Tonanti ,

V. 250. Nunc nervos contendere omneis . Hinc illa Aeneæ ad Turnum in lib. totes cit.

„ Verte omneis tete in acies , & contrahe quidquid
 „ Sive animis , sive arte vales .

- Qui tamen anteactis tot me eripuere periclis .
 At non indecori moriamur morte ; sed ausi
 Egregium quidquam , & mansurum in sæcula fama .
 Hæc ait , & magnum vagina liberat ensem .
- 285 Qui splendens , validusque humero pendebat ab alto .
 Tum qualis pavidum leporem raptura , vel agnam
 Lactentem volat obscura Jovis ales ab æthra ,
 Talis Priamides ruit , & magnum rotat ensem .
 At parte ex alia furiis ingentibus actus
- 290 Æacides rapitur , cui pectora fulgidus orbis
 Contegit ingentis clypei , capitique rigentis
 Æra sonant galeæ , & fulgens tremit aurea crista ,
 Vulcani inventum artificis , tum nocte serena
 Ante alias qualis pulcherrimus emicat igneis
- 295 Hesperus , ærata tantus de cuspide fulgor
 It procul , atque acie totum rimatus Achilles
 Hectoris adversi corpus , qua lactea cervix
 Apparet , jugulumque humeris committitur altis ,
 (Cætera namque armis Patrocli de corpore ademptis
- 300 Membra tegebantur) viaque est certissima lætho ,
 Telum adigit , penitusque alta in cervice refigit .
 At non vocis iter sic rupit ahenea cuspis
 Quin dare verba cadens , possetque adfarier hostem .
 Tum ruit ; insultatque ruenti sævus Achilles :
- 305 At non tu Patroclum spolians , vesane , peremptum
 Me ultorem es veritus ; pictis sed pupibüs absens
 Ipse super fueram , qui tete infanda furentem
 Conficerem ferro : Alitibus , canibusque vorandum
 Te dabo ; sed Patroclo meriti referuntur honores .
- 310 Hæc ait , ast illum adfatur sic languidus Hector :
 Te per ego supplex animam , genua , atque parenteis
 Dilectos , precor , haud canibus lanianda per agros

V. 311. Te per ego . Hinc illa Turni ad Æneam .

„ Dauni misere se necesse ,

Membra dato ; at patris miseri reverere senectam,
 Maternasque preces , donisque , auroque redemptum
 315 Redde meis , tumuli extremo ut perfungar honore .
 Talibus orantem adloquitur sic durus Achilles :
 Tun' genua , & dulceis memoras , invise , parentes ?
 Dentibus his artus utinam diserpere crudos
 Fas mihi , quem tali affixisti sope dolore .
 320 Nemo tuo ab capite est adeo , qui rostra volucrum
 Arcebit , rictusque canum , non si mihi tanta
 Bis decies , triciesque ferant dona inclyta Teucri ,
 Pluraque promittant , non si te Troius auro
 Compensare velit Priamus , non optima mater
 325 Fleverit impositum lectis ; sed gramine toto
 Discerpent tua membra canes , foedaque volucres .
 Hector ad hæc moriens ; Evidem non flectere dictis
 Credideram , misero dudum mihi notus Achilles ,
 Ferreus atque animus , sed numina versa Deorum
 330 Propterea quandoque time , quum mœnia circum
 Te Paris interimet telis , & Apollinis arcu .
 Vix ea , quum fuscis mors circumamplectitur alis ,
 Vitaque Tartareas ex artibus ivit in undas
 Multa dolens sortemque suam , floremque juventæ .
 335 Examimemque virum adfatur sic Thessalus heros :
 Nunc morere ; at deme Divum Pater , atque homi-
 num Rex
 Viderit , ac Dii immortales . Sic fatur , & hastam
 Fumantem trahit , atque humeris ingentibus arma ?
 At circumfusi speciem , vultusque tremendos
 340 Mirantur Danai , nec abit sine vulnere quisquam ,
 Atque aliquis , tractatu , inquit , jam mollior Hector ,
 Quam naveis quando Argolicas accenderat igne .
 Hæc fatus telo insultans feriebat acuto .

V. 332. Vitaque . Similis Turni finis apud Virg.

V. 336. Nunc morere . Verba Virgiliani Mezentii in xi.

Tum Peleo satus hæc mediis tumido ore profatur :
 Argivum lecti proceres , atque inclyta pubes ,
 Quum tales , tantumque virum domuisse corusco
 Dij dederint ferro , quo non truculentior alter ,
 Nec qui tot miseris mala sit molitus Achivis ,
 Eja age , Teucrorum mentem experiamur in armis ,
 350 Desertisne agitent muris se dedere Graiis ,
 An pugnis iterum , ac dubio se credere Marti ?
 Quo tamen hæc ? jacet ad naveis inhumatus Achivas ,
 Indefletus adhuc Patroclus , quem semper amabo ,
 Sit mihi vita super donec : quod lumine cassos
 355 Si penitus subeunt anteactæ obliavia vitæ ;
 At mihi non Patrocli labetur pectore nomen .
 Ergo agite , Argivi juvenes , Pœana canentes
 Hoc ducto naveisque cavas , litusque petamus
 Maxima res effecta , viri , jacet inclytus Hector .
 360 Quem numen veluti Troes , socijque colebant .
 Dixerat , atque indigna fremens parat Hectora contra .
 Namque pedes geminos trajectum lora tumenteis
 Ab curru ligat , atque trahi sinit ora per agros ,
 Impositisque armis currum concidit , & acreis
 365 In cursum exhortatur equos jam sponte volanteis .
 Pulveris exoritur nimbus , crinesque decori
 Raptantur per humum , cervixque , caputque verendum
 Ante quidem ; tunc hostili Saturnius iræ
 Turpandum dedit , & patria tellure trahendum
 370 At genitrix velum abjiciens de turribus altis
 Passa comam volat ingentem bachata per urbem ,
 Tum senior Priamus , populusque accenditur omnis .
 Luctus ubique : sonant mœsto tecta omnia planctu
 Non secus , ac si jam ruat alto ab culmine Troja
 375 Grajugenum flamma ; at miserum vix turba coeret

V. 359. Maxima res . Quod Virg. ad Aeneam transtulit in II.

,, Maxima res effecta , viri , timor omnis abesto .

,, Quod superest , hæc sunt spolia , & de Rege superbo

,, Primitiæ , manibusque meis Mezentius bis est .

Longævum Priamum portis evadere apertis
 Optantem , & multo fœdantem pulvere crineis ;
 Orabatque omnes compellans nomine quemque :
 Egressum sinite ad naveis contendere Achivas ,
 380 O chari comites , genua amplexabor acerbi ,
 Immitisque viri ! reverebitur ille parentis
 Ætatem similem , & canos , trémulamque senectam
 Eacidae Pelei , qui cladem hanc , atque ruinam
 Trojogenis genuit , Priamo sed præ omnibus uni ,
 385 Cui gnatos tot jam florentibus abstulit annis .
 Planxi equidem reliquos , pater ; at nunc Hectoris ægrum
 Conficiet dolor , ac tristem me mittet in orcum .
 Spirantem amplecti saltem , extremumque fuisset
 Fas haurire sonum , & luctu solarier ægro
 390 Longævoque patri misero , miseræque parenti .
 Hæc senior lacrimans , populi turba adgemit ingens .
 At parte ex alia genitrix : Quid te , Hector , adempto ,
 Jam lucem moror invisam ? mea gloria quondam ,
 Et matrum decus , & Phrygiae spes maxima gentis .
 395 Quæ te Numinibus simili excipiebat honore ;
 Matribus at , Phrygiisque dolor nunc civibus ingens .
 Sic gemit ; at nondum quicquam pulcherrima conjux
 Audierat , nec murum extra mansisse maritum
 Noverat Andromache ; tectorum in parte reposta
 400 Illa procul telam ingentem , duplensemque , labore
 Texebat vario , permiscens floribus aurum .
 At famulas tripodem flammis circum dare magnum
 Jusserat , ut calida extarent ab Marte reverso
 Balnea sueta viro , ab balneis heu nescia ! quantum
 405 Ille procul ferro jaceat prostratus Achillis .
 Ut fletum , ingentemque ululatum ab turribus hausit ,
 Continuo succussi artus , revolutaque pensa ,
 Excussaque manu radii , & trepido ore profatur :

V. 407. *Continuo succussi* . Similes affectus Euryali mari tribuit
 Virgilii Æneidos 9 , quo nullus mollioribus hisce affectibus exci-
 tandis , aut describendis aptior , & jucundior .

Hen ! quonam turres luctu miscentur ? adeste
 410 Huc geminæ , videam quæ tanti causa tumultus
 Namque Hecubæ vocem audivi , & mihi viscera motu
 Nescio quo insolito saliunt , glaciataque torpant
 Genua , Pedesque infra : Priami certe ulla minatur
 Pernicies generi . Dij verbum avertite longe ;
 415 At vereor ne interclusum mihi sœvus Achilles
 Urbe procul latos agitaverit Hectora in agros ,
 Audaceisque animos frœnaverit ; ipse relicto
 Agmine nam solitus nulli virtute secundus
 Irruere , & ferro Argivas incessere turmas .
 420 Vix ea lymphatæ similis tecta alta relinquit .
 Pulsat corda tremor , famulæ comitantur euntem .
 Ut ventum celsam ad turrem , turbamque frequentem ,
 Constitit adspectans , raptatumque Hectora bigis
 Ut videt , & multo signantem pulvere campos ,
 425 Obriguit , subitæque oculos clausere tenebræ ,
 Exanimisque ruit , vittæque , & pulchra jacebant
 Retia , fulgentisque auro redimicula mytræ ,
 Quodque ipsi dederat quondam venus aurea velum ,
 Quum magnis dotatam opibus sibi Dardanus Hector
 430 Duxerat uxorem senis Eetionis ab urbe .
 Collapsam famulæ manibus , fratresque tenebant .
 Ut membris vigor , & tandem via redditæ voci est :
 Troadas hæc inter singultibus interruptis :
 Hector , ego infelix ! eadem nos fata manebant
 435 Ergo ambos ? Troja quanquam te divite natum ,
 Ædibus & Priami , meque Eetionis in urbe
 Pinguis Hypoplaciæ saltus , Thebasque tenentis ,
 Qui miseram miser in tectis enutriit altis .
 O nunquam genuisset : abis , mihi chare sub orcum
 440 Uxorem æterno in luctu , viduamque relinquens .
 Filius ast infans nostro de sanguine natus ,
 Cui neque profueris fato sublatus iniquo ,
 Nec potis ille patri quicquam prodesse perempto .
 Namque manus quanquam , Danaumque effugerit enses ,

- 445 Quot miserum subeunda manent primoribus annis !
 Quippe adiment alij mutato limite campos ,
 Äquævosque inter mœstusque , exorsque silebit
 Dejecto vultu , lacrimisque per ora profusis .
 At patris antiquos adeat si sorte sodaleis , (dens ,
 450 Iamque hunc , jamque monens illum , vestemque prehen-
 Blandior horum aliquis vix admovet exiguum vas ,
 Labraque , non sicci rigat interiora palati .
 Durior & quisquam genitore utroque beatus
 Ore ferit , linguaque , thoroque exturbat ab alto ;
 455 Cede loco , haud tuus hic genitor conviva recumbit .
 Cedit , & ad viduam mœrens redit ille parentem ,
 Astyanax genibus super accubuisse paternis ,
 Et lectas gustare dapeis , atque ore , manuque
 Concisas solitus quondam , tum mollia ludo .
 460 Membra fatigatum somnus quum ceperat , ulnis
 Exceptus , blandoque thoro , stratisque jacebat
 Delicium patris ; at quæ nunc patietur adempto ,
 Astyanax , tali Troes quem nomine dicunt ,
 Unius alta tui starent quod mœnia dextra ,
 465 Tectaque Teucrorum ; patriis procul ædibus at nunc
 Argivum ad naveis , postquam tua viscera mandent ,
 Discerpentque canes , linqueris vermibus , eheu !
 Nudus ; ibi in thalamis pulchri servantur amictus
 Interea , labor Iliadum , verum omnia flammis
 470 Hæc dabo , jam nullos quando adservantur in usus ,
 Matribus at coram , & Phrygibus tibi gloria sunto .
 Hæc ait , Iliades mœstum adgemuere dolenti .

LIBER VIGESIMUS TERTIUS.

ARGUMENTUM.

Achilles justa exequiarum exhibet Patroclo , tyrannico more
 adolescentibus Trojanis duodecim super illo mactatis , ca-
 nibusque , & equis . Deinde certamen funebre instituit ,
 ubi alii aliis ; sed Diomedes equis , Ulysses cursu , Epens
 cœstu vincit . Agamemnon jaculi certamine nondum inito ,
 præmio donatur .

Nterea ingenti fervent dum mœnia luctu
 Grajugenæ naveisque cavas , litusque tenebant ;
 Diversique abeunt propria in tentoria quis-
 que .

- At non Myrmidonas discedere passus Achilles ,
 5 Evocat in cœtum , adloquitur sic deinde coactos :
 Flos equitum , lecti comites , ne ab curribus altis
 Cornipedes solvantur equi ; verum agmine facto
 Exanimem stemus circum , Patroclumque fleamus ,
 Qui supremus honos vitaque , & lumina cassis .
 10 Dein luctu satiati animos , potuque , ciboque
 Corpora curemus . Præit hæc effatus Achilles ,
 Ingentemque ciet luctum , bijugesque comanteis
 Ter circum Patroclum , currusque egere volucres .
 Alma parens aderat , planctumque urgebat amarum ,
 15 Armaque pulchra virum , lacrimisque rigantur arenæ
 Dilecti comitis , magni ac ductoris amore ,
 Mortiferasque manus geminas super ille jacentis
 Corde tenens , gemit , & luctum exorditur Achilles ;
 Tartareis etiam salve , mihi chare , sub umbris .
 20 En perfecta tibi dudum promisa , daturum
 Hectoreum alitibus prædam , canibusque cadaver ,